

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) 2553 ถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาครอบคลุมหมดในทุกด้าน โดยเฉพาะหมวด 4 ซึ่งกล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศชาติ การจะปฏิรูปการเรียนรู้ได้สำเร็จจลุล่วงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญต่อฝ่ายผู้ผลิตครูรุ่นใหม่ สถานศึกษาที่มี บุคลากรครูประจำการ ผู้บริหาร อันเป็นเสมือนชุมทรัพย์พื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษาที่มีพลังมหาศาลทั้งในด้านบุคลากรและทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษา การพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่น ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายที่มีความเชื่อมโยงพัฒนาบุคลากรครูทุกระดับ และสถานศึกษาให้ก้าวรุดหน้าไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาประเทศ โดยสร้างมิติของการพัฒนาที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันหมดกับทุกส่วนของสังคมให้ได้มากที่สุด

นอกจากนี้การปฏิรูปการทำงานของครูให้เป็นครูวิชาชีพ รวมทั้งการที่ครูต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเรียกว่าการวิจัยชั้นเรียน ได้มีการกล่าวถึงหมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (5) ใจความสำคัญว่า “ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ” และมาตรา 30 กล่าวว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” จากใจความสำคัญดังกล่าว ที่มีผลต่อการพัฒนาความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาของประเทศไทย ในการนี้การผลิตครูรุ่นใหม่ตามหลักสูตรการผลิตบัณฑิตครูหลักสูตร 5 ปีของทุกสถาบันผู้ผลิต จึงกำหนดให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการทำวิจัยชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาขึ้นด้วย โดยให้ได้เรียนรู้โดยตรงจากสถานการณ์จริง และนำไปดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเป็นครูอาชีพที่ต้องมีหน้าที่ มีความสามารถ และดำเนินการวิจัยชั้นเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นแหล่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สำคัญของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ การปฏิบัติการและผลงานที่เกิดขึ้นต่างๆ

ควรสามารถนำเสนอให้อาจารย์และนักศึกษาสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้ ทดลองปฏิบัติการศึกษาวิจัย หรือสร้างความเป็นต้นแบบการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนางานผลิตครูได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่สถานศึกษาต้องผันตัวเองเข้าสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เท่าทันการปฏิรูปการศึกษา หลักสูตรผลิตบัณฑิตครู 5 ปีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ดำเนินการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมวิพากษ์หลักสูตร ได้เสนอแนะให้ถือว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นหัวใจของการผลิตครูในด้านการปฏิบัติ การสร้างให้มีจิตวิญญาณครูและสามารถตรวจสอบการเกิดความสำเร็จในวิชาชีพครูได้ โดยให้สถาบันผลิตครูจัดดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในส่วนนี้ ให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถ และมาตรฐานวิชาชีพ มีแนวทางการทำให้สถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของงานอย่างจริงจัง ประสบการณ์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งได้มีส่วนในการทำหน้าที่ยในการร่วมมือผลิตบัณฑิตครู และเป็นแหล่งวิจัยอันสำคัญในเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาการศึกษาในระดับสถานศึกษา ซึ่งได้ผ่านกระบวนการนิเทศของอาจารย์ และการถ่ายโยงทฤษฎีสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรทั้งสองฝ่าย ที่จะได้ใช้โอกาสในการทำงานร่วมกันเพื่อพิจารณาและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมต่อการทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นต้นแบบการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษา ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง นับเป็นความพยายามที่จะใช้ศักยภาพร่วมกันของทุกฝ่ายอย่างดีที่สุด ให้เกิดการพึ่งพากันและกันอย่างสร้างสรรค์เกื้อกูล บนรากฐานที่มั่นคง เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ คือบัณฑิตครูที่สำเร็จออกไปปรับใช้สังคมที่มีคุณภาพ จึงควรมีแนวทางการปรับพัฒนารูปแบบของทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในฐานะสถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ควรอยู่ในสภาพที่มีส่วนร่วม ให้การร่วมมือ โดยการพัฒนาครู พัฒนาการบริหารการจัดการ ให้พร้อมในการเป็นพี่เลี้ยงและเป็นต้นแบบให้ได้ ในส่วนสถาบันผู้ผลิตหรือองค์กรของมหาวิทยาลัยต้องปรับกระบวนการทำงานเปลี่ยนแปลงวิถีคิดให้ทันสมัยและสนับสนุนส่งเสริม โดยทำงานในลักษณะคู่ขนาน จึงควรปรับกระบวนการทำงานที่อาจทำหน้าที่เพียง ส่งนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์และเข้าทำการนิเทศนักศึกษาเป็นการร่วมเรียนรู้บริบทและการปรับตัวสู่การปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนและพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนทั้งระบบด้วย มีการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาในแนวใหม่ เพื่อให้เกิดผลสะท้อนกลับที่ดีต่อการผลิตบัณฑิตครูและการเป็นโรงเรียนต้นแบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยทำหน้าที่ได้ทั้งเป็นครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา การเป็นต้นแบบงานปฏิรูปและงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะในด้านใด เช่น การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนและชุมชนเป็นฐาน การวิจัยชั้นเรียน สอดรับกับแนวคิดในองค์การระดับชาติ คือ “ครูสภา” ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล

การผลิตพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานคุณภาพอันเดียวกันกับที่ได้กำหนดไว้ว่า การผลิตครูหลักสูตร 5 ปี ของครุศาสตร์ศึกษาทั่วประเทศ จะต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มปี 1 ปี การศึกษา โดยมีทั้งการจัดการเรียนรู้ และการทำวิจัยชั้นเรียน

การทำวิจัยชั้นเรียนของครู เป็นหน้าที่สำคัญของครูทุกคนในการปฏิบัติการเรียนการสอน ด้วยการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับนักเรียน รวมทั้งการให้ประสบการณ์ผู้เรียนด้วยการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ครูรุ่นใหม่ทุกคนจึงต้องมีการเรียนรู้และจัดทำการวิจัยชั้นเรียนเพื่อผลในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน การแก้ไขปัญหาสภาพปัญหาของห้องเรียน รวมทั้งการพัฒนาผลงานวิชาการที่จะเป็นประโยชน์ของนักเรียน ครู สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ใช้เวลา 1 ปี การศึกษา โดยภาคเรียนแรกกำหนดให้สอนและทำโครงการ ภาคเรียนที่สอง กำหนดให้สอนและทำวิจัยในชั้นเรียน แม้ว่าหลักสูตรจะมีรายวิชาที่นักศึกษาได้เรียนรู้การทำวิจัยทางการศึกษาก่อน ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แต่ การวิจัยทางการศึกษา กับ การวิจัยชั้นเรียนก็ยังมี ความแตกต่าง กัน โดยสรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการพัฒนาการฝึกหัดครู, 2544 : 5)

1. การวิจัยการศึกษามีจุดมุ่งหมายหาคำตอบยืนยัน ทฤษฎี การวิจัยชั้นเรียนมุ่งพัฒนาการสอน และการค้นพบวิธีการสอนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนใหม่
2. การวิจัยการศึกษาค้นหาปัญหาการศึกษาทุกด้านในภาพรวม การวิจัยชั้นเรียนมุ่งปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือในชั้นเรียนเท่านั้น
3. การวิจัยการศึกษาอ้างอิงทฤษฎีทางการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยชั้นเรียนอ้างอิงประสบการณ์การทำงาน of ครูและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. การวิจัยการศึกษามีขอบเขตการศึกษาระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การวิจัยชั้นเรียนมีขอบเขตในห้องเรียนหรือชั้นเรียน
5. การวิจัยการศึกษานับคุณภาพของเครื่องมือ การวิจัยชั้นเรียนเน้นประสิทธิภาพของนวัตกรรม
6. การวิจัยการศึกษากลุ่มตัวอย่างต้องใช้จำนวนมากและต้องใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง การวิจัยชั้นเรียน ใช้นักเรียนทั้งหมดในชั้นเรียนจึงไม่ต้องใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง
7. การวิจัยการศึกษาการวิเคราะห์ใช้สถิติอ้างอิงมากกว่าการอธิบายคุณลักษณะ การวิจัยชั้นเรียนใช้การอธิบายคุณลักษณะมากกว่าสถิติอ้างอิง
8. การวิจัยการศึกษานับผลสรุปยืนยันทฤษฎีทางการศึกษา การวิจัยชั้นเรียนยืนยันผลการพัฒนา

ในส่วนการทำงานวิจัยชั้นเรียนขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น อาจารย์นิเทศก์ ครูที่เลี้ยงในสถานศึกษา จะค้นพบตรงกันในงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละปีว่า นักศึกษาจะมีปัญหาในการเสนองานวิจัยชั้นเรียนต่อทางโรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์มาโดยตลอด ในทุกชั้นตอน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าแต่ละปีการศึกษาในแต่ละกลุ่ม จะมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวิจัยมาก หรือมีข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียน รวมทั้งการที่ยังไม่ได้ข้องเกี่ยวกับสถานการณ์จริงในชั้นเรียนโดยตรง และขาดการเรียนรู้ในเรื่องการวิจัยชั้นเรียนที่ดีพอ ซึ่งการวิจัยชั้นเรียนที่มีลักษณะดีพอสรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการพัฒนาการฝึกหัดครู, 2544 : 14)

1. ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในห้องเรียน
2. เกิดจากสภาพปัญหาในชั้นเรียน
3. ทำการศึกษาได้หลายประเด็น
4. ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. ไม่ใช้เวลานานเกินไป
6. ร่วมกันหลายฝ่าย

ซึ่งหมายความว่า ครูผู้สอนต้องเห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและสภาพที่ควรพัฒนาในการเรียนการสอน รู้จักนักเรียนแต่ละคนและภาพรวมของการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นอย่างดี สามารถค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้น และกำหนดวิธีการแก้ไขได้ ซึ่งในห้องเรียนแต่ละห้อง อาจมีปัญหามากมายแตกต่างกัน ครูควรจะพิจารณาปัญหาสำคัญ ปัญหาเร่งด่วนหรือปัญหาวิกฤตินำมาเรียงลำดับการดำเนินการโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการวิจัย หมายถึงมีการตรวจสอบวิเคราะห์ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้น เลือกแนวทางการแก้ปัญหาแล้วออกแบบใช้นวัตกรรมการศึกษาของตนหรือของผู้อื่นที่นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา ออกแบบการทดลองการดำเนินการแล้วดำเนินการตามที่กำหนด โดยมีการใช้เครื่องมือประกอบ มีการกำหนดการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจนถึงการสรุปผลแล้วนำไปเขียนเป็นรายงานการวิจัยเสร็จสิ้นตามเวลาที่กำหนด อธิบายตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการวิจัยรวมทั้งการเผยแพร่ไปสู่บุคคลอื่น ห่วงเวลาที่ใช้ในการทำวิจัยชั้นเรียนควรใช้เวลาไม่มากนัก เพื่อทำให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียนในช่วงเวลาที่เหมาะสม เป็นการได้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปตามธรรมชาติ การทำวิจัยชั้นเรียนควรเป็นความร่วมมือกันของคณะครูในโรงเรียนทุกคน ผู้บริหาร นักเรียนและผู้ปกครองผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาที่มีต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

การปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2553 : 47-52) ได้สรุปไว้ว่า ในระยะแรกของการปฏิบัติการสอนและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ช่วงปี พ.ศ. 2550-พ.ศ. 2552 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การทำวิจัยชั้นเรียนขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังเป็นเรื่องใหม่ ของนิสิตและอาจารย์นิเทศทุกฝ่าย จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เช่นการขาดความรู้ความสามารถของนักศึกษาในการทำวิจัยชั้นเรียน การห่างไกลอาจารย์นิเทศก์ ทำให้ปรึกษาเค้าโครงการทำวิจัยชั้นเรียนยาก การสื่อสารของอาจารย์นิเทศก์ กับครูพี่เลี้ยง ในการให้คำแนะนำหรือการปฏิบัติการต่างๆ ไม่ตรงกัน วิทยารณ เอกวรรณัง (2553: 3) ได้ศึกษาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาปีที่ 5 มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา พบว่ามีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยชั้นเรียนหลายประการ ได้แก่การที่นักศึกษาไม่สามารถจัดสรรเวลาสำหรับการทำวิจัยชั้นเรียนได้ เมื่อไปอยู่ในสถานการณ์ของการฝึกปฏิบัติการสอนจริง หรือเมื่อได้ประเด็นปัญหาแล้วก็ไม่มีเวลามาปรึกษาอาจารย์ที่ครุศาสตร์เนื่องจากนักศึกษาเองก็ต้องรับผิดชอบงานหลายหน้าที่ทั้งการสอนและภาระงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนการไม่เชี่ยวชาญพอในการทำวิจัย สภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ก็มีความคล้ายคลึงกันกล่าวคือ การทำวิจัยชั้นเรียนยังเป็นเรื่องที่ไม่ได้หยิบยกมาพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังเท่าที่ควร ผลการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของนักศึกษาครูที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 และความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง /ครูที่ปรึกษาการทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้จัดประชุมสัมมนาขึ้น อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ให้ข้อคิดเห็นที่ได้ข้อสรุปการดำเนินการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยชั้นเรียน ได้แก่ การที่มีนักศึกษบางส่วนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่สำเร็จตามห้วงเวลาที่กำหนดโดยทำงานวิจัยไม่เสร็จถึงขั้นการรายงานผล ทำให้ไม่สามารถประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ ข้อคิดเห็นจากนักศึกษาที่ต้องการให้มีการแนะนำการทำวิจัยชั้นเรียนจากฝ่ายโรงเรียนหรือสถาบันเพียงฝ่ายเดียวเพื่อไม่ให้ให้นักศึกษาสับสนในการปฏิบัติ ข้อคิดเห็นจากครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับประสิทธิภาพของงานวิจัยที่นักศึกษานำส่งให้ทางโรงเรียนตรวจอย่างไม่เป็นระบบ ข้อคิดเห็นเรื่องการส่งงานที่เป็นกระบวนการ การวิจัยที่ครูพี่เลี้ยงขาดความมั่นใจว่านักศึกษาดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง และสามารถตรวจสอบได้ ข้อคิดเห็นจากครูพี่เลี้ยง เรื่องความถูกต้องและความครบถ้วนในระบบวิธีวิจัย ข้อคิดเห็นจากครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับลักษณะผลงานที่อาจไม่เป็นผลตรงกับที่ดำเนินการจริง ข้อคิดเห็นจากทางโรงเรียนด้านการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับระบบการช่วยเหลือดูแลการทำงานวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาจากสถาบันและ

โรงเรียน ซึ่งประเด็นต่างๆเหล่านี้ค่อนข้างตรงกันในด้านความต้องการการช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาโดยตลอด สะท้อนภาพความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการวิจัยชั้นเรียนที่ดีที่สมควรจะเป็นดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นแนวคิดที่นำเสนอให้มีการศึกษาทบทวนหาแนวทางพัฒนาให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถเสนองานและทำงานการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการร่วมมือกัน เป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับการศึกษาเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติงานเป็นช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ให้เข้าใจสภาพปัญหา เป็นการจัดให้บุคคลได้มีโอกาสพบกันเพื่อร่วมกันทำงาน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพากันทำให้เกิดผลสำเร็จทั้งส่วนตนและส่วนรวม แนวคิดหลักของการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ที่ใช้กันอยู่ในวงการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคล ได้แก่การสร้างอุดมการณ์ ความคิด การแลกเปลี่ยนความคิดการจัดการของกลุ่ม แนวคิดของคนในกลุ่มที่จะช่วยในการเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มให้เกิดความผูกพันกันขึ้น การสร้างอุดมการณ์ร่วม หมายถึง ความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลที่จะร่วมงานกัน มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ในวงการศึกษารolesของการจัดการของผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้กลุ่มทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ต้องคำนึงถึงการมีเทคนิควิธีการที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ และทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ การพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ความช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน โดยมีหลักการพื้นฐาน ซึ่งขั้นตอนสำคัญได้แก่ ขั้นตอนการช่วยเหลือกัน ขั้นตอนการยอมรับความสามารถกัน ขั้นตอนการร่วมมือกัน และขั้นตอนมีปฏิสัมพันธ์กัน จะช่วยให้การทำงานอยู่ในความสำเร็จและสร้างความสุขต่อการทำงาน โครงสร้างของกิจกรรม หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมเทคนิคในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีหลากหลายวิธีการที่ควรได้ศึกษาเรียนรู้และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้ได้อย่างกว้างขวางที่ทำทลายความสามารถในการบริหารจัดการของผู้สอน ดังนั้นการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานวิจัยชั้นเรียน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน จึงน่าจะเป็นกระบวนการเรียนรู้และเทคนิควิธีการที่เหมาะสม ในการนำมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากลักษณะของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกฝนการทำวิจัยชั้นเรียน ให้ได้มาทำงานร่วมกันในสภาพที่เป็นกลุ่มฝึกประสบการณ์การสอนควบคู่ไปกับการทำวิจัยในชั้นเรียนกระจายกันไป ในรายวิชาต่างๆ ในหลายระดับชั้นที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์การสอนอยู่

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการร่วมมือกันทั้งส่วนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนในการเรียนรู้การทำงานวิจัยชั้นเรียน การร่วมมือกันแก้ปัญหาการทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากสถานศึกษาที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง และคณะครูในโรงเรียน รวมทั้งนักวิจัย โดยผู้วิจัยจัดให้มีการร่วมมือกันกำหนดรูปแบบการพัฒนาความสามารถการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกันของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การวางระบบนิเทศติดตามของโรงเรียน ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบที่กำหนด โดยคาดว่าจะทำให้การทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้จะทำให้เกิดการสร้างแนวทางการร่วมมือกันระหว่าง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์คณะครุศาสตร์ ครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา และผู้บริหารภายในโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จนทำให้การวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีผลในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เกิดเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในโรงเรียนต่อไป

2. คำถามการวิจัย

- 2.1 รูปแบบการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกัน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ควรเป็นอย่างไร
- 2.2 ความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกันของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เป็นอย่างไร
- 2.3 กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน พัฒนาความสามารถในการดำเนินการงานวิจัยชั้นเรียน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนสาธิต เกิดประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์อย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 3.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกันของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 3.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา ผู้บริหาร และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อรูปแบบการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกันของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 3.3 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันพัฒนาความสามารถในการดำเนินการงานวิจัยชั้นเรียน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนางาน โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน จัดให้มีการศึกษาเอกสาร การสัมมนาและการสนทนาอภิปรายก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการและการสรุปผล ดังนี้

4.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน 4 องค์ประกอบ

(1) การช่วยเหลือกัน เพื่อฝึกฝนให้เกิดความเข้าใจและรู้จักการที่เพื่อนได้ประโยชน์จากเรา และการที่เราได้ประโยชน์จากเพื่อน ไปสู่ความสำเร็จร่วมกันของทุกคน

(2) การยอมรับความสามารถซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ทุกคนเข้าใจการมีส่วนร่วมด้วยช่วยกัน ปรีกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ทุกคนทุกฝ่ายมีความสำคัญต่องานและนำมาสู่ความสำเร็จ

(3) การร่วมมือกัน เป็นความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในงานอย่างเท่าเทียมกัน จะเป็นที่มาของความสามัคคี การเห็นความสำคัญในตนและความสำคัญในงาน ความรับผิดชอบที่จะทำให้งานส่วนตนและงานส่วนรวมเกิดความสำเร็จ

(4) การมีปฏิสัมพันธ์กัน คือการเกี่ยวข้อง ช่วยเหลือกันในกลุ่มย่อยแก้ไขพัฒนา ร่วมรับรู้รับฟัง รวมถึงการได้ประโยชน์ร่วมกัน

4.1.2 ขอบเขตด้านสภาพทั่วไป ได้แก่ ผลจากการเป็นครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ และบริบทสถานศึกษาก่อนการวิจัย

(1) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่

1) วิสัยทัศน์ร่วมในการทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2) การกำหนดรูปแบบการพัฒนาความสามารถการดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนเรียนแบบร่วมมือกัน

3) การกำหนดแผนงาน / ช่วงเวลาดำเนินการ

4) การกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

5) การกำหนดระบบนิเทศติดตามงานวิจัยชั้นเรียนของโรงเรียน

(2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การกำกับ การดำเนินการให้งานเป็นไปตามรูปแบบการพัฒนาความสามารถ ระบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน และการนิเทศติดตามงาน

4.1.3 ขอบเขตด้านผลผลิต ได้แก่

- (1) คู่มือกิจกรรมในการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกัน 1 เล่ม
- (2) โรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันในการทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนำร่อง 1 โรงเรียน
- (3) ผลงานวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 10 เล่ม

4.1.4 ขอบเขตด้านผลลัพธ์ ได้แก่

- (1) ผลสัมฤทธิ์การทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- (2) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- (3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา

4.2 ขอบเขตของช่วงเวลา

การวิจัยใช้เวลา 1 ปี การศึกษา ระหว่างเดือนตุลาคม 2557 – เดือนกันยายน 2558

ระยะที่ 1 ตุลาคม 2557 – ธันวาคม 2557

ระยะที่ 2 มกราคม 2558 – เมษายน 2558

ระยะที่ 3 พฤษภาคม 2558 – กันยายน 2558

4.3 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเป็นบุคลากรในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ได้แก่

ผู้บริหาร 4 คน

ครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

จำนวน 18 คน

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 10 คน

5. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น การดำเนินงาน การจัดกิจกรรม การปฏิบัติตามรูปแบบการพัฒนาความสามารถการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกัน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากผู้เกี่ยวข้องทุกส่วน

ตัวแปรตาม ประสิทธิภาพในการดำเนินงานวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

6. สมมุติฐานการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกันที่กำหนดในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถดำเนินงานวิจัยชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ด้านวิชาการ

7.1 นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้เรียนรู้การดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียน โดยใช้กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

7.2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ต้นแบบพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการทำวิจัยชั้นเรียนโดยใช้กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

7.3 คณะครูผู้บริหาร โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เรียนรู้และสร้างการพัฒนา รูปแบบการวิจัยชั้นเรียนให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วางระบบนิเทศและติดตามงาน รวมทั้งได้ศึกษาเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

7.4 ผู้วิจัยได้แนวทางการออกแบบการพัฒนางานวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

8. นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนที่ทำโดยนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ความสามารถในการดำเนินการงานวิจัยชั้นเรียน หมายถึงความสามารถของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการปฏิบัติการวิจัยชั้นเรียน วิเคราะห์จากแบบประเมินคุณภาพการวิจัยในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสอบถามความคิดเห็นของครูที่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษาต่อการดำเนินการวิจัยในชั้นตอนต่างๆ และจากผลการใช้แบบประเมินศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในด้านต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งในการก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำวิจัยชั้นเรียน ดังนี้

1. กระบวนการวิจัย ประกอบด้วย การสำรวจวิเคราะห์ปัญหาสำคัญของชั้นเรียน การวางแผนการวิจัยเป็นระบบ กำหนดนวัตกรรมการแก้ปัญหาออกแบบการวิจัย การเขียนเค้าโครงการวิจัย ดำเนินการวิจัยควบคู่กับการจัดการเรียนรู้

2. วิธีการวิจัย ประกอบด้วย การเลือกปัญหา การแยกรายละเอียดของปัญหา การลงมือแก้ปัญหา การสรุปผลศึกษาทดลอง และการเขียนรายงานการวิจัย

3. การนำงานวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย ผลการนำการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภายใต้การดูแลของครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา การนำข้อค้นพบไปใช้ในการปฏิบัติจริง งานวิจัยมีความเป็นไปได้ในการส่งผลกระทบต่อการศึกษา การจัดการเรียนการสอน งานวิจัยมีความเป็นไปได้ในการนำไปปรับใช้ต่อไปได้อย่างเหมาะสม

กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ที่สมาชิกได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้กันในการดำเนินงานวิจัยชั้นเรียน โดยมีหลักการสำคัญคือ การช่วยเหลือกัน การยอมรับความสามารถกัน การร่วมมือกัน และการมีปฏิสัมพันธ์กัน

การพัฒนากระบวนการดำเนินการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกัน หมายถึง การกำหนดบทบาทหน้าที่ และแผนการดำเนินการ ของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การวางระบบนิเทศติดตามของโรงเรียน หมายถึงการที่ครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารโรงเรียน นักวิจัยภายนอก นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ร่วมกันวางระบบการกำกับงาน ค้นหาความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่การบริหารโรงเรียน และการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา หมายถึง คณะครูพี่เลี้ยงที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แต่งตั้งขึ้นให้ทำหน้าที่พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละคน รวมทั้งคณะครูทุกคนในโรงเรียนที่ทำหน้าที่ดูแลให้คำแนะนำและคำปรึกษาทั่วไปในด้านต่างๆแก่นักศึกษา

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึงนักศึกษาครูหลักสูตร 5 ปี ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2557

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้ที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินการวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง/ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียนและตัวนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คู่มือกิจกรรมในการทำวิจัยชั้นเรียนแบบร่วมมือกัน หมายถึง เอกสารที่นักวิจัยสร้างขึ้นเพื่อ ทบพ ทวนทฤษฎีการทำวิจัยชั้นเรียน ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้ศึกษาโดยใช้กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน จน สามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยชั้นเรียนได้ ก่อนการลงมือทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาประสบการณ์ วิชาชีพครูแต่ละคน

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษา ที่สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ดีขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการ ใช้ นวัตกรรมและกระบวนการเรียนรู้

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จในการทำวิจัยชั้นเรียนตามกำหนดเวลา ความสามารถ ในการดำเนินงานวิจัยชั้นเรียน จนสามารถเขียนเป็นรายงานการวิจัย การเปลี่ยนพฤติกรรม การ ทำวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานวิจัยชั้นเรียน ของนักศึกษาที่มีผลต่อนักเรียน

9. นิยามเชิงปฏิบัติการ

การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ มี ความสามารถการทำวิจัยชั้นเรียน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่เข้ามามีส่วนขับเคลื่อนการทำวิจัย ของนักศึกษา โดยร่วมมือกันใน 4 องค์ประกอบหลักคือ การช่วยเหลือกัน การยอมรับความสามารถกัน การร่วมมือกัน การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จนทำให้งานวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพ